

1.12. ÕISTAIMEDE PALJUNEMINE

MÖTLE JA ARUTLE!

1. Nimeta, mis on pildil.
2. Mille poolest on need kõik sarnased?

Taimedel on õied

Kõikidel õistaimedel on õied. Õis on vajalik paljunemiseks. Õies asub emakas. Selles on munarakk. Õies on ka tolmukad, milles valmivad tolmuterad.

Tavaliselt on ühes õies olemas nii emakas kui ka tolmukad.

On ka selliseid taimi, mille õies on ainult emakas või ainult tolmukad. Sellised taimed on näiteks kõrvits ja kurk.

Emasõie tunneb neil ära selle järgi, et näha on viljaalge.

Isasõiel seda pole.

Kurgi emasõis

Õietolm peab levima isasõielt emakale

Seemned hakkavad arenema siis, kui õietolm satub emakale. Seda nimetatakse **tolmlemiseks**.

Paljude õistaimede õietolmu kannavad edasi putukad.

See on **putuk-tolmlemine**.

Putuktolmlejate taimede õied on suured ja värviliste kroonlehtedega. Sageli lõhnavad nad meeldivalt. Õied sisaldavad magusat nektarit, mida putukad sealt söömas ja kogumas käivad. Emakas ja tolmukad asuvad õie sisemuses. Tolmuterad on suured ja kleepuvad putukate külge. Nii on tolmlemise võimalus suurem.

Putukad putuktolmleja taimel õiel

Õietolmu võib edasi kanda ka tuul.

See on **tuul-tolmlemine**.

Tuultolmlejate taimede õied on väikesed. Sageli me ei märkagi neid. Emakas ja tolmukad ulatuvad õiest kaugemale eemale. Nii raputab tuul õietolmu õiest välja. Õietolm on hästi kerge ja lendub tuulega kaugemale.

Õietolmu on hästi palju, sest suur osa õietolmust ei jõuagi teise taimeni. Tuultolmlejad on paljud lehtpuud, näiteks tamm ja kask, aga ka mänd ja kuusk. Samuti kannab tuul edasi kõrreliste taimede, näiteks teraviljade õietolmu.

Tamme õied

Kaseurvad ongi kase õied.

Nisu õitseb.

ÜLESANNE 1

Kas lause iseloomustab putuktolmleja või tuultolmleja taime õit? Märki vastav täht.

1. Kroomlehed on suured ja värvilised.	P	T
2. Õied lõhnavad hästi.	P	T
3. Tolmukad ja emakas ulatuvad õiest välja.	P	T
4. Õied sisaldavad magusat nektarit.	P	T
5. Õied on väikesed.	P	T
6. Tolmuterad on suured ja kleepuvad.	P	T
7. Tolmukad ja emakas asuvad õie sisemuses.	P	T
8. Tolmuterad on kerged ja lendavad kaugele.	P	T
9. Õietolmu on palju.	P	T
10. Õied on lõhnatud.	P	T

Õhus leviv õietolm võib tekitada allergilise nohu ja panna silmad sügelema.

Õietolm võib tekitada allergiat

Kui õietolmu on õhus palju, võib see osal inimestel põhjustada **allergiat**. Rohkem on õietolmu õhus päikesepaistelisel päeval. Ülitundlikud inimesed peaksid allergiat põhjustavate taimede õitsemise ajal vältima keskpäeval õues viibimist. Sel ajal on õietolm kuiv ning seda on õhus palju.

ÜLESANNE 2

Uuri internetist, mis on õietolmu-allergia ja missuguseid haigusnähtusid see põhjustab
allergialiit.ee/kevadine-allergia

Vasta küsimustele.

1. Kui suur osa Eesti elanikest kannatab õietolmuallergia käes?

.....

2. Nimeta taimi, mis võivad allergiat põhjustada.

.....

.....

3. Millised haigusnähud võivad allergia korral tekkida?

.....

.....

4. Mida teha, kui on tekkinud allergia?

.....

.....

5. Kuidas õietolmuallergiat vältida?

.....

.....

.....